

JEZIKOVA JUHA

Danas Hrvat
jezik gramatika

Jesmo li u sumraku hrvatskoga pisanja i u gluhoći hrvatskoga govorenja? Je li stanje hrvatske gramatike dramatično?

Kada je nedavno, i opet razočaran stanjem javnoga jezika, naš jezikoslovac Stjepan Babić okrenuo na gorku šalu i u jednoj svojoj knjižici predložio da se hrvatski jezik ukine zakonom, i da se zamijeni engleskim jezikom — javnost je to na hrvatskom odšutjela.

Ima tomu nešto godina da je jedan od ministara znanosti, inače i sam znanstvenik, da rečemo: svjetskoga glasa — među kolegama znanstvenicima rekao da nama proučavanje hrvatskoga jezika ne treba, jer ćemo u budućnosti svi govoriti engleski. Da, tako je mislio jedan hrvatski ministar znanosti... To bi bila nakazna "logika" jednoga postkomunističkoga aparata, a takvo je razmišljanje najvjerojatnije tek odraz kvazikomunističkoga gledanja na stapanje svih jezika: čorbine čorbe čorba misli mislilaca kao što je bio Staljin.

Za svijet je dobro da bude raznolik, i da se čuvaju i jezici. Treba poštovati tuđu jezičnu sredinu. Kada je naš gastarbajter šezdesetih išao u Njemačku, on bi naučio bar neke osnove njemačkoga jezika. Čudili smo se Srbijancima oficirima JNA kako su bili kruti i na ulici u Hrvatskoj i u Sloveniji nisu pokazivali volju da za javnu upotrebu prihvate jezik sredine. — Kada danas neki prigovaraju Vladimiru Šeksu što je u vrijeme Jugoslavije molbe za posao u Vojvodini i Srbiji pisao ćirilicom na srpskom jeziku, zaboravljaju da se u Hrvatskoj poznavanje hrvatskoga jezika traži i od one polupismene žene koja živi tu i želi imati hrvatsko državljanstvo kao što ga imaju njezini muž i djeca. Njezina neukost i stanje nisu joj na pomoć za to državljanstvo; Šeksovo ondašnje stanje i ukost nisu mu bili na pomoć za posao izvan Hrvatske.

Stapanja jezika baš i nema, ali ima preuzimanja iz jezika u jezik.

Dok je eto Šeks pokazao dobru volju da jezik moguće nove sredine, u nas danas, u hrvatskoj sredini, reklama nema nikakve dobre volje da se prilagodi ljudima koji imaju kakvo-takvo poznavanje hrvatskoga književnoga jezika i potpuno hrvatsko državljanstvo. Reklama nam silom mijenja hrvatsku gramatiku pridjeva.

Nudi nam se internet bankarstvo, a imamo pridjev internetski. Jest da se u rječnicima taj pridjev konačno pojavio tek 2002., u blizini pridjeva internatski, no kako to da rječničara već i prije taj drugi nije potakao na zapisivanje pridjeva internetski. — Piše se danas i govori i kolorni monitori (kad će kolorni televizori) i tintni pisači — prije su to bili samo kolor monitori i ink jet pisači.

Politička reklama i vijesti govore nam o NATO bazama i NATO paktu — prije su to bili NATOve baze i pakt ili savez NATO. Davno je počelo, još u XIX. stoljeću, i u XX. nastavilo se, pa smo za jelo imali Argo juhe, Podravka juhe, Ledo sladoled. Reklama nam danas nudi Kraš čokolade, PBZ sefove, hoće da budemo Cronet korisnici, da obnovimo VIPme račun. Skup je račun takvih oštećivanja naše gramatike (Skupoća mi gramatika takvo oštećivanje račun?).

I u vrijeme božićnih i novogodišnjih čestitanja (božić i nova godina čestitanje) — nakon godina i godina Unicefovih čestitki — reklama nam uvaljuje nešto što naziva Unicef čestitkama.

Alekmo
Gluhak

Nenad Bach, hrvatski glazbenik u New Yorku, autor glazbe za film "Transatlantic"

Klape su unikatni proizvod

Piše Jadranka Jureško-Kero

Govoreći o potrebi stvaranja "hrvatskog kulturnog proizvoda", ministar kulture Božo Biškupić u prošlom je Obzoru spomenuo Nenada Bacha, u SAD-u priznatoga hrvatskog glazbenika i autora glazbe za film "Transatlantic", koji pokušava okupiti etnoglazbenike. Nenad Bach u SAD je emigrirao prije osamnaest godina. Autor je brojnih popularnih zabavnih pjesama i glazbe za film i kazalište. Suraduje s glazbenim kompanijama Sony i Universal, opernim pjevačem Pavarottijem i glazbenicima poput Brucea Springsteena, Leonarda Cohena i Allana Guinsberga, Bona i The Edgea iz U2 te mnogim drugima.

•Je li zaista došlo vrijeme da se nešto konkretno učini i koliko ste spremni uključiti se u "pokretanje Hrvatske"?

– Ako se po jutru poznaje dan, onda smo spremni. U razvoju jednog naroda, nakon zadovoljavanja osnovnih potreba, stvara se želja za nadgradnjom. Kultura i, kako to ministar Biškupić naziva "hrvatski kulturni proizvod", prijeko je potrebna za uspjeh jednog naroda. Na sreću, spremali smo se dugo i sad je red da ostvarimo zamišljeno.

•Što, dakle, predlažete za početak?

– Klapa i naše hrvatsko polifono pjevanje unikatni je proizvod. Dokaz za to je i radioemisija koja se prenosi na više od 168 radijskih postaja u Americi, a koja je "prigrllila" moje zadnje tri produkcije klapske pjesme u kojima su predstavljene

ne klape Fortunal, Navalia i Pharos Cantors. Rekacije slušatelja bile su najveće u povijesti tog showa. Nove četiri produkcije, koje spremam, svaki dan požuruju i jedva čekaju da se zavrte. A najbitnije je i to da sam krenuo u produkciju novog albuma s naslovom "Everything is Forever", odnosno, u prijevodu "Sve je zauvijek", gdje koristim klapsko pjevanje kao integralni dio albuma. Nešto slično onome što je i Paul Simon napravio s Južnoafrikancima ja želim organizirati s hrvatskim glazbenicima. Popularizacijom klapskog pjevanja, ali i čuvanjem autohtone forme, predstaviti ćemo svijetu nešto što se nikad nije čulo. Nove snimke, koje sam napravio u najmodernijoj tehnici koja hvata sve alikvotne tonove i može se poslušati u surround zvuku omogućuju potpuni

“ Treba otvoriti tri hrvatska kulturna centra, u New Yorku, Londonu i Parizu ”

glazbeni doživljaj, toliko vjeran da će slušatelji imati osjećaj da se umjetnici nalaze fizički pred njima. Moj sljedeći korak bio bi napraviti kompletan DVD za "Everything is forever", sa svakom pjesmom snimljenom u drugom hrvatskom podneblju. Time bi se vizualno dočarala ljepota kakva se ne nalazi tek tako, a u srcu Europe dostupna je u jednom danu. I to onda želim plasirati na američku nacionalnu televiziju.

KULTURNA POLITIKA

•Za sve to potrebna je velika podrška Ministarstva kulture, ali i cijele Vlade!

– Da, potrebna je sustavna strukturalna podrška. Drugim riječima, to je, na primjer, obilazak 20 svjetskih centara s programom klapskog pjevanja. Od Carnegie Halla u New Yorku i Grand Opere u Nashvillu do Tokija, Rima, Londona i drugih značajnih središta. Sustavno, dakle, svake godine, i to u suradnji s promocijom turizma i gospodarstva. Na primjer, pitke vode i hrane koju spremamo za izvoz. S takvim predispozicijama imali bismo podršku glavnih svjetskih distributera glazbe. Na primjer, za vrijeme rata u Hrvatskoj moja pjesma "Can we go higher?", koju je distribuirao najprije Sony, a sada Universal, vrtjela se u više od 220 zemalja svijeta s jasnom porukom zaustavljanja nasilja. Na CNN-u puštena je sedam puta u udarnim svjetskim vjestima.

•Već dugo promičete ideju otvaranja hrvatskih kulturnih centara u svijetu. Što bi bila njihova svrha i kako vi to zamišljate?

– Za početak treba otvoriti tri hrvatska kulturna centra, u New Yorku, Londonu i Parizu. Moraju imati budžete koji omogućuju ozbiljan rad, a držim da ih trebaju voditi ljudi koji su minimalno proveli 15 godina živeći u tim gradovima i radeći u kulturi u tim zemljama.

•Bi li iseljništvo trebalo biti više zastupljeno u radu državne uprave i što biste preporučili novom premijeru Sanaderu i njegovim ministrima?

– Upravljanje je kompleksna disciplina i iseljenička prisutnost povećat će se pod pravim vodstvom, s tim da ne mislim da svatko tko živi vani ima neko Bogom dano pravo dijeliti lekcije. Talent se mora prepoznati i treba mu dati podršku bez obzira na to iz kojeg je područja. Ima talentiranih Hrvata u svijetu koji su spremni sudjelovati u boljitku Lijepe naše. Kako je i premijer Sanader, obraćajući se Hrvatima u svijetu, rekao: "Vaša je ljubav ugrađena u temelje hrvatske slobode." I to je istina. Korijeni kao da su napravljeni od neuništive rastegljive gume. Što si dalje, snažnije vuku natrag k izvoru.

•Kao iseljenik, da od vas to zatraži premijer, što biste preporučili kao prioritet hrvatske Vlade? Što je za vas u New Yorku najvažnije učiniti u Hrvatskoj?

– Prvo, treba kreirati jednostavan porezni sustav, kao na primjer u Hong Kongu, gdje je 15 posto porez na sve. S takvim porezom svi bi plaćali pošteno i proračun bi se češće i brže punio. Dozvole za otvaranje obrta moraju se dobiti u roku 24 sata. Država ne smije stajati na putu poduzetništvu i talentima. Dopustio bih i uvoz bilo kojeg stroja za proizvodnju. Predlažem da se s građanima komunicira jezikom koji svi razumiju. Početak je dobar i treba nastaviti tim tempom. Poručujem da mi već jesmo u Europi. Da bismo se uzdigli na pravnom, ali i pravednom području i kreirali strukture koje Europa traži od nas, nije nam žurba hrliti u integraciju bilo koje vrste. Razvijmo se svojim tempom koji bi mogao biti i brži nego što Europa može zamisliti te budimo ravnopravni partneri.